

ОСНОВНИ СТРУКТУРНИ ПОКАЗАТЕЉИ ПОСЛОВАЊА ПРЕДУЗЕЋА И ПРЕДУЗЕТНИКА

BASIC STRUCTURAL INDICATORS OF BUSINESS ACTIVITIES OF ENTERPRISES AND ENTREPRENEURS

У 2019. години, било је 8 079 активних предузећа и 17 925 предузетника који тржишно послују, од чега је 32,8% пословало у подручју *Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала*, док структура запослених показује да је од око 194 хиљаде запослених лица, 39,8% ангажовано у подручјима индустрије.

Највеће трошкове рада по запосленом имала су предузећа и предузетници у подручју *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација* 27 167 КМ и *Информације и комуникације* 25 631 КМ, а најмање у подручју *Дјелатности пружања смјештаја, припреме и услуживања хране; хотелијерство и угоститељство*, 8 687 КМ.

У стварању додате вриједности по факторским трошковима највеће учешће имала су предузећа и предузетници из подручја *Прерађивачка индустрија* 23,7%, *Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала* 21,4% и *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација* 9,0%.

Највећа додата вриједност по запосленом лицу, као мјера продуктивности рада, остварена је у подручју *Пословање некретнинама* 83 029 КМ, затим у подручјима *Информације и комуникације* 70 052 КМ и *Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација* 56 203 КМ.

Просјечна бруто оперативна стопа, односно стопа профитабилности нефинансијске пословне економије у Републици Српској у 2019. години износила је 14,5%. Највеће стопе профитабилности постигнуте су у подручјима *Пословање некретнинама* 55,2%, *Умјетност, забава и рекреација* 40,3% и *Информације и комуникације* 35,9%.

У овом саопштењу објављују се основни годишњи структурни пословни показатељи за нефинансијску пословну економију Републике Српске.

Саопштење садржи основне структурне варијабле и индикаторе добијене обрадом података из Годишњих извјештаја структурних пословних статистика и административних извора података. Структурним пословним статистикама у 2019. години обухваћена су предузећа и предузетници из подручја индустрије (В, С, Д и Е), Грађевинарства (Ф), Трговине на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала (Г) и нефинансијских услуга (Н, И, Ј, Л, М, Н, П, Q, Р и S), према Класификацији дјелатности КД БиХ 2010.

Оцјене основних структурних показатеља о тржишном пословању предузећа и предузетника у 2019. години дате су према подручјима дјелатности и величини према броју запослених.

In 2019, there were 8,079 active enterprises and 17,925 entrepreneurs operating commercially, out of which 32.8% were from the section *Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles*, while the structure of employed persons shows that out of 194 thousand employed persons, 39.8% were engaged in industrial sections.

The highest labour costs per employee were those of enterprises and entrepreneurs in the section *Electricity, gas, steam and air-conditioning supply* with 27,167 KM and in *Information and communication* with 25,631 KM, while the lowest ones were those in the section *Accommodation and food service activities*, 8,687 KM.

In the production of value added at factor costs, the highest share was that of enterprises and entrepreneurs in the section *Manufacturing* 23.7%, followed by *Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles* 21.4%, while *Electricity, gas, steam and air-conditioning supply* participated with 9.0%.

The highest value added per person employed, as a measure of labour productivity, was achieved in the section *Real estate activities* with 83,029 KM, followed by *Information and communication* with 70,052 KM, and *Electricity, gas, steam and air-conditioning supply* with 56,203 KM.

The profitability rate as the average gross operating rate of the non-financial business economy in Republika Srpska in 2019 was 14.5%. The highest profitability rates were achieved in the sections *Real estate activities* 55.2%, *Arts, entertainment and recreation* 40.3%, and *Information and communication* with 35.9%.

This release presents main annual Structural Business indicators for non-financial business economy of Republika Srpska.

The release contains main structural variables and indicators obtained by processing data from the Annual reports on Structural Business statistics for 2019. In 2019, the Structural Business statistics survey covered enterprises and entrepreneurs from sections *Industry (B, C, D and E), Construction (F), Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles (G) and of Non-financial Services (H, I, J, L, M, N, P, Q, R and S)*, in accordance with the Classification of Economic Activities KD BiH 2010.

Assessments of main structural indicators of business activities of enterprises and entrepreneurs operating commercially in 2019 are given by section of activities and size by number of persons employed.

1. ОСНОВНЕ СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ ВАРИЈАБЛЕ ПРЕМА ПОДРУЧЈИМА ДЈЕЛАТНОСТИ, 2019.
BASIC STRUCTURAL BUSINESS VARIABLES BY SECTION OF ECONOMIC ACTIVITIES, 2019

Подручје	Број предузећа Number of enterprises	Број предузетника Number of entrepreneurs	Број запослених лица Number of persons employed	Промет Turnover	Додата вриједност по факторским трошковима Value added at factor cost	Трошкови запослених Personnel costs	Section
УКУПНО	8 079	17 925	194 303	22 017 248	5 773 572	2 578 734	TOTAL
B Вађење руда и камена	75	1	4 998	387 831	232 137	121 983	B Mining and quarrying
C Прерађивачка индустрија	1 545	2 028	58 176	5 422 577	1 366 308	744 459	C Manufacturing
D Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	69	1	9 221	1 159 468	518 245	250 482	D Electricity, gas, steam and air-conditioning supply
E Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације животне средине	138	22	5 032	223 603	131 406	87 487	E Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
F Грађевинарство	614	817	13 419	1 530 607	468 284	160 915	F Construction
G Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала	2 556	5 966	45 822	9 491 352	1 237 074	502 581	G Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
H Саобраћај и складиштење	677	1 534	13 571	852 218	349 786	179 525	H Transport and storage
I Дјелатности пружања смјештаја, припреме и услуживања хране; хотелијерство и угоститељство	151	3 549	13 099	733 763	265 852	82 751	I Accommodation and food service activities
J Информације и комуникације	314	136	6 362	796 557	445 671	159 580	J Information and communication
L Пословање некретнинама	106	33	558	68 026	46 330	8 809	L Real estate activities
M Стручне, научне и техничке дјелатности	822	1 202	8 133	574 621	286 394	104 941	M Professional, scientific and technical activities
N Административне и помоћне услужне дјелатности	176	180	3 130	135 070	80 611	36 086	N Administrative and support service activities
P Образовање ¹⁾	124	232	1 600	49 799	35 220	20 935	P Education ¹⁾
Q Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада ¹⁾	557	8	4 100	175 485	105 164	63 796	Q Human health activities ¹⁾
R Умјетност, забава и рекреација ¹⁾	62	87	3 187	240 317	134 475	37 673	R Arts, entertainment and recreation ¹⁾
S Остале услужне дјелатности ²⁾	93	2 129	3 895	175 954	70 615	16 731	S Other service activities ²⁾

2. ОСНОВНЕ СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ ВАРИЈАБЛЕ ПРЕМА ВЕЛИЧИНИ ПРЕДУЗЕЋА И ПРЕДУЗЕТНИКА, 2019.
BASIC STRUCTURAL BUSINESS VARIABLES BY SIZE OF ENTERPRISES AND ENTREPRENEURS, 2019

Величина према броју запослених лица	Број предузећа Number of enterprises	Број предузетника Number of entrepreneurs	Број запослених лица Number of persons employed	Промет Turnover	Додата вриједност по факторским трошковима Value added at factor costs	Трошкови запослених Personnel costs	Size by number of persons employed
УКУПНО	8 079	17 925	194 303	22 017 248	5 773 572	2 578 734	TOTAL
Мала (0–49 запослених)	7 556	17 907	94 008	11 241 323	2 642 108	907 911	Small (0–49 employed persons)
Средња (50–249 запослених)	435	15	44 977	5 451 053	1 188 064	652 728	Medium (50–249 employed persons)
Велика (250 и више запослених)	88	3	55 318	5 324 872	1 943 400	1 018 095	Large (250 and more employed persons)

¹⁾ У подручјима P, Q и R обухваћени су предузећа и предузетници из приватног (профитног) сектора
Enterprises and entrepreneurs from the private (profit) sector are covered in the sections P, Q and R

²⁾ Изузев области 94 (Дјелатности организација на бази учлањења) која се, према ЕУ регулативи 295/2008, не обухвата
Except division 94 (Activities of membership organizations) which is not covered in accordance with the EU regulation 295/2008

3. ОСНОВНИ СТРУКТУРНИ ПОСЛОВНИ ИНДИКАТОРИ ПРЕМА ПОДРУЧЈИМА ДЈЕЛАТНОСТИ, 2019.
BASIC STRUCTURAL BUSINESS INDICATORS BY SECTION OF ECONOMIC ACTIVITIES, 2019

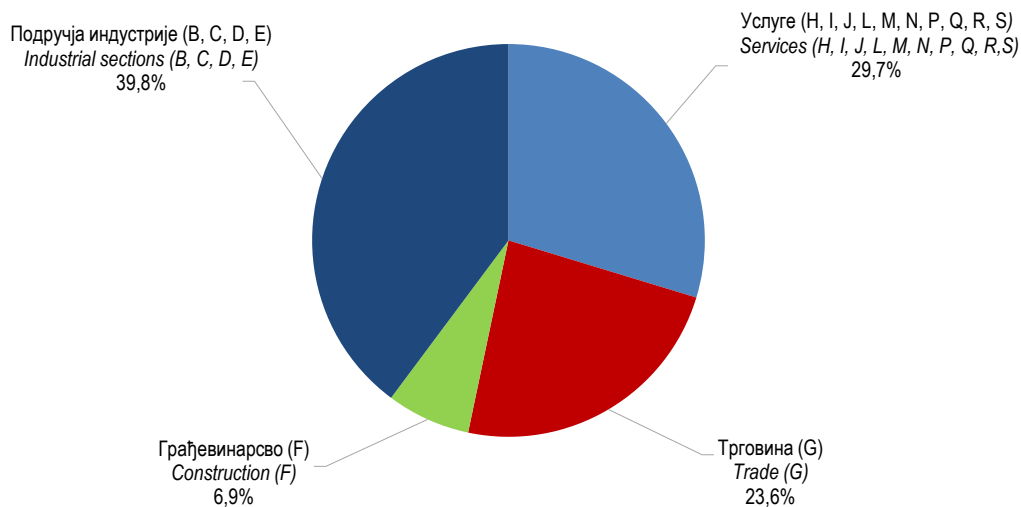
Подручје	Промет по запосленом лицу, КМ <i>Turnover per person employed, KM</i>	Додата вриједност по запосленом лицу, КМ <i>Value added per person employed, KM</i>	Учешће додате вриједности у вриједности производње (%) <i>Share of value added in production value (%)</i>	Трошкови рада по запосленом, КМ <i>Labour cost per employee, KM</i>	Стопа профитабилности (%) <i>Profitability rate (%)</i>	Section
УКУПНО	113 314	29 714	42.1	14 627	14,5	TOTAL
B Вађење руда и камена	77 597	46 446	59.5	24 431	28,4	B Mining and quarrying
C Прерађивачка индустрија	93 210	23 486	27.7	13 263	11,5	C Manufacturing
D Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	125 742	56 203	54.3	27 167	23,1	D Electricity, gas, steam and air-conditioning supply
E Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације животне средине	44 436	26 114	58.6	17 462	19,6	E Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
F Грађевинарство	114 063	34 897	32.3	12 776	20,1	F Construction
G Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала	207 135	26 997	55.2	12 616	7,7	G Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
H Саобраћај и складиштење	62 797	25 775	41.1	14 916	20,0	H Transport and storage
I Дјелатности пружања смјештаја, припреме и услуживања хране; хотелијерство и угоститељство	56 017	20 296	46.9	8 687	25,0	I Accommodation and food service activities
J Информације и комуникације	125 205	70 052	57.3	25 631	35,9	J Information and communication
L Пословање некретнинама	121 911	83 029	60.0	16 779	55,2	L Real estate activities
M Стручне, научне и техничке дјелатности	70 653	35 214	55.9	15 141	31,6	M Professional, scientific and technical activities
N Административне и помоћне услужне дјелатности	43 153	25 754	58.0	12 233	33,0	N Administrative and support service activities
P Образовање	31 124	22 012	66.6	15 304	28,7	P Education
Q Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	42 801	25 650	59.5	15 591	23,6	Q Human health activities
R Умјетност, забава и рекреација	75 406	42 195	55.3	12 152	40,3	R Arts, entertainment and recreation
S Остале услужне дјелатности	45 174	18 130	54.3	9 474	30,6	S Other service activities

4. ОСНОВНИ СТРУКТУРНИ ПОСЛОВНИ ИНДИКАТОРИ ПРЕМА ВЕЛИЧИНИ ПРЕДУЗЕЋА И ПРЕДУЗЕТНИКА, 2019.
BASIC STRUCTURAL BUSINESS INDICATORS BY SIZE OF ENTERPRISE AND ENTREPRENEURS, 2019

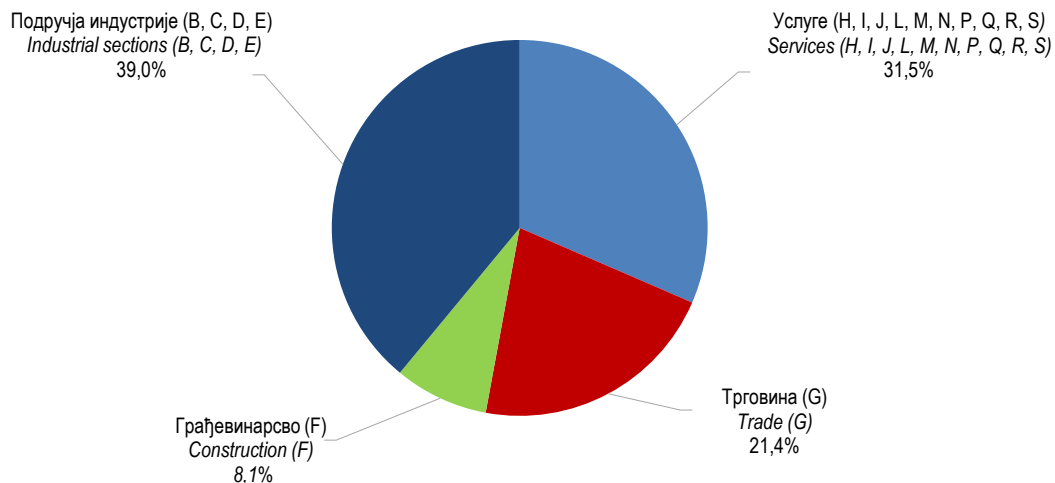
Величина према броју запослених лица	Промет по запосленом лицу, КМ <i>Turnover per person employed, KM</i>	Додата вриједност по запосленом лицу, КМ <i>Value added per person employed, KM</i>	Учешће додате вриједности у вриједности производње (%) <i>Share of value added in production value (%)</i>	Трошкови рада по запосленом, КМ <i>Labour cost per employee, KM</i>	Стопа профитабилности (%) <i>Profitability rate (%)</i>	Size by number of persons employed
УКУПНО	113 314	29 714	42,1	14 627	14,5	TOTAL
Мала (0–49 запослених)	119 578	28 105	42,4	11 939	15,4	Small (0–49 employed persons)
Средња (50–249 запослених)	121 196	26 415	32,2	14 521	9,8	Medium (50–249 employed persons)
Велика (250 и више запослених)	96 259	35 131	51,2	18 407	17,4	Large (250 and more employed persons)

5. ОСНОВНЕ СТРУКТУРНЕ ПОСЛОВНЕ ВАРИЈАБЛЕ ПРЕМА ПОДРУЧЈИМА ДЈЕЛАТНОСТИ – СТРУКТУРЕ, 2019.
BASIC STRUCTURAL BUSINESS VARIABLES BY SECTION OF ECONOMIC ACTIVITIES – STRUCTURE, 2019

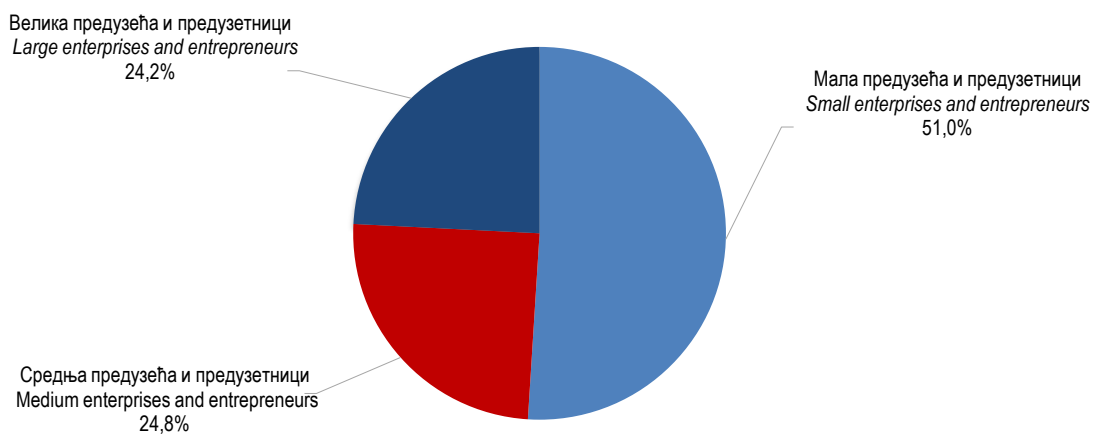
Подручје	Број предузећа Number of enterprises	Број предузетника Number of entrepreneurs	Број запослених лица Number of persons employed	Промет Turnover	Додата вриједност по факторским трошковима Value added at factor costs	Section
УКУПНО	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	TOTAL
B Вађење руда и камена	0,9	0,0	2,6	1,8	4,0	B Mining and quarrying
C Прерађивачка индустрија	19,1	11,3	29,9	24,6	23,7	C Manufacturing
D Производња и снабдијевање електричном енергијом, гасом, паром и климатизација	0,9	0,0	4,7	5,3	9,0	D Electricity, gas, steam and air-conditioning supply
E Снабдијевање водом; канализација, управљање отпадом и дјелатности санације животне средине	1,7	0,1	2,6	1,0	2,3	E Water supply; sewerage, waste management and remediation activities
F Грађевинарство	7,6	4,5	6,9	7,0	8,1	F Construction
G Трговина на велико и мало; поправка моторних возила и мотоцикала	31,6	33,3	23,6	43,1	21,4	G Wholesale and retail trade; repair of motor vehicles and motorcycles
H Саобраћај и складиштење	8,4	8,6	7,0	3,9	6,1	H Transport and storage
I Дјелатности пружања смјештаја, припреме и услуживања хране; хотелијерство и угоститељство	1,9	19,8	6,8	3,3	4,6	I Accommodation and food service activities
J Информације и комуникације	3,9	0,8	3,3	3,6	7,7	J Information and communication
L Пословање некретнинама	1,3	0,2	0,3	0,3	0,8	L Real estate activities
M Стручне, научне и техничке дјелатности	10,2	6,7	4,2	2,6	5,0	M Professional, scientific and technical activities
N Административне и помоћне услужне дјелатности	2,2	1,0	1,6	0,6	1,4	N Administrative and support service activities
P Образовање	1,5	1,3	0,8	0,2	0,6	P Education
Q Дјелатности здравствене заштите и социјалног рада	6,9	0,0	2,1	0,8	1,8	Q Human health activities
R Умјетност, забава и рекреација	0,8	0,5	1,6	1,1	2,3	R Arts, entertainment and recreation
S Остале услужне дјелатности	1,1	11,9	2,0	0,8	1,2	S Other service activities

Графикон 1. Структура броја запослених лица према подручјима дјелатности, 2019.
Graph 1. Structure of number of persons employed by section of economic activities, 2019

Графикон 2. Структура додате вриједности према подручјима дјелатности, 2019.
Graph 2. Structure of value added by section of economic activities, 2019

Графикон 3. Структура промета према величини предузећа и предузетника, 2019.
Graph 3. Structure of turnover by size of enterprises and entrepreneurs, 2019

МЕТОДОЛОШКА ОБЈАШЊЕЊА

Методологија за провођење истраживања структурних пословних статистика усклађена је са европским статистичким стандардима и њен садржај је прописан основном ЕУ Регулацивом 295/2008 и регулативама за имплементацију 250/2009, 251/2009 и 275/2010.

Подаци Структурних пословних статистика резултат су статистичке обраде Годишњих извјештаја структурних пословних статистика и Годишњих финансијских извјештаја активних предузећа, те процјене активних предузетника, чије је пословање тржишно и имају сједиште на територији Републике Српске.

Подаци за предузетнике³⁾ су процијењени на основу броја запослених лица, коришћењем модела регресионе и корелационе анализе.

Резултати Структурних пословних статистика производе се на бази директно прикупљених података за предузећа са 20 и више запослених лица, на бази Годишњих финансијских извјештаја за предузећа са мање од 20 запослених лица, а за предузетнике на бази процјена заснованих на подацима из Пореске управе Републике Српске. Оквир за истраживање креиран је на основу података Статистичког пословног регистра.

Подаци произведени Структурним пословним истраживањем користе се за анализу структуре предузећа и предузетника по дјелатностима, структуре фактора коришћених у процесу производње, анализу пословног успеха и конкурентности, као и анализу развоја пословања на регионалном и међународном нивоу. Такође, подаци структурних пословних статистика представљају значајне инпуте за процјене и обрачун макроекономских агрегата националних рачуна, обрачун пондера за израчунавање индекса у краткорочним статистикама, као и за ажурирање података у Статистичком пословном регистру.

Дефиниције варијабли

Величина предузећа и предузетника одређена је бројем запослених, према којем се разликују мала, средња и велика. Мала запошљавају, просјечно годишње, од 0 до 49 радника, средња од 50 до 249, а велика 250 и више радника. Ради презентације података о величини предузећа и предузетника, за статистичке сврхе користи се подјела према броју запослених.

Број предузећа и предузетника обухвата субјекте из Статистичког пословног регистра у популацији која је предмет посматрања, а који тржишно послују и били су активни барем дио референтне године (остварили промет или имали запослене). Искључују се сва привремено неактивна (мирујућа) или стварно неактивна предузећа и предузетници.

Број запослених обухвата лица која имају заснован радни однос на неодређено или одређено вријеме са пуним или непуним радним временом. Бројем запослених обухваћени су сезонски радници, приправници и радници који раде код куће, лица у штрајку или краткорочном одсуству. Нису обухваћена лица на дугорочном одсуству. Запослени су плаћени од стране послодавца за извршени рад, а плаћање може бити у форми плате, накнаде, хонорара, награда, плаћања по комаду или плаћања у натури.

Број запослених лица обухвата број запослених и неплаћена запослена лица као што су власници, партнери, чланови породице, волонтери и др.

Промет обухвата обрачунате приходе од продаје властитих производа, пружених услуга и продаје робе за препродају током референтног периода. У обрачун промета укључују се сви фактурисани порези, осим ПДВ-а и акциза.

Додата вриједност по факторским трошковима исказана је у бруто износу (без одузимања амортизације), а израчунава се тако да се на вриједност производње у основним цијенама додају субвенције, а одузму трошкови пореза на производе и производњу и вриједност међуфазне потрошње.

Трошкови запослених су укупне накнаде запосленима током референтног периода, у новцу или у натури. Чине их бруто плате и накнаде плата, те остали трошкови запослених који имају карактер личних примања.

METHODOLOGICAL EXPLANATIONS

Methodology used for the survey Structural Business Statistics implementation is harmonised with the European statistical standards, and its content is stipulated in the basic EU Regulation 295/2008 and in the implementation regulations 250/2009, 251/2009 and 275/2010.

Data on Structural Business Statistics are the result of the statistical processing of Annual reports on Structural Business Statistics and Annual financial statements of active enterprises as well as estimates of active entrepreneurs, operating commercially with headquarters on the territory of Republika Srpska.

Data on entrepreneurs³⁾ are estimated by number of persons employed, using the method of regression and correlation analysis.

Results of Structural Business Statistics have been produced based on the directly collected data for enterprises with 20 or more persons employed, based on the Annual financial statements for enterprises with less than 20 persons employed, and based on estimated using data provided by the Tax Administration of Republic of Srpska for entrepreneurs. The survey frame is based on Statistical Business Register data.

Data obtained through the Structural Business Survey are used for the analysis of structure of enterprises and entrepreneurs by activity and of structure of factors used in production process, for the analysis of business profit and losses and competitiveness, as well as for the analysis of development of business operations at regional and international levels. Also, Structural Business Statistics data represent important inputs for the estimates and calculation of macroeconomic aggregates in the National Accounts, for calculation of weights used for the calculation of indices in short-term statistics, as well as for data updating in the Statistical Business Register.

Definitions of variables

Size of enterprises and entrepreneurs is determined by the number of employees and based on this classification enterprises and entrepreneurs can be small, medium and large. Small ones employ between 0 and 49 persons a year on average, medium ones employ between 50 and 249 persons, while large ones employ 250 or more people. For statistical purposes, in order to present the data on size of enterprises and entrepreneurs, the classification based on the number of employees is used.

Number of enterprises and entrepreneurs covers entities from the Statistical Business Register in the population which is subject to observation, which operated commercially and were active for at least a part of the reference year (with either realised turnover or with employees). Temporarily inactive (quiescent) and actually inactive enterprises and entrepreneurs are excluded.

Number of employees covers persons who are employed on a temporary or permanent basis, working full or part time. Number of employees includes seasonal workers, apprentices and people working from home, and persons on strike or on short-term leave. This number does not cover persons on long-term leave. Employees are paid by the employer for performed work, and payments can be in the form of a wage, salary, fee, gratuity, piecework pay or remuneration in kind.

Number of persons employed includes number of employees and unpaid employed persons such as proprietors, partners, family members, volunteers, etc.

Turnover covers calculated revenues from sale of own products, revenues from provided services and revenues from sale of goods for resale, during the reference period. Calculation of turnover includes all accrual taxes, except VAT and excise.

Value added at factor costs is given as the gross amount (without depreciation deduction), calculated by adding subsidies to production value at basic prices, and subtracting product and production tax costs and value of intermediate consumption from it.

Personnel costs are defined as total compensation of employees during the reference period, in money or in kind. These consist of gross wages and salaries, and other personnel costs having the character of personal income.

³⁾ Детаљније објашњење метода процјене података за предузетнике видјети у СПС Методологији на: http://www2.rzs.rs.ba/static/uploads/metodologije/strukturne_poslovne_statistike/SPS-Metodologija_PoslovanjaPreduzecalPreduzetnika_v3.pdf
Detailed explanation of data estimation methods for entrepreneurs are available in the SBS Methodology at: http://www2.rzs.rs.ba/static/uploads/metodologije/strukturne_poslovne_statistike/Structural_Business_Statistics_v3.pdf

Дефиниције индикатора

Промет по запосленом лицу добија се дијелењем укупно оствареног промета са укупним бројем запослених лица. Овај индикатор изражава продајну способност предузећа и предузетника из одређене дјелатности.

Додата вриједност по запосленом лицу представља основни индикатор за мјерење **продуктивности рада**. Овај индикатор показује колико је створено додате вриједности по запосленом лицу.

Учешће додате вриједности у вриједности производње добија се дијелењем укупне додате вриједности са укупно оствареном вриједношћу производње.

Трошкови рада по запосленом показују просјечне трошкове запослених у некој дјелатности, а добијају се дијелењем укупних трошкова запослених са бројем запослених, односно бројем лица која су плаћена за обављени рад.

Стопа профитабилности (брuto оперативна стопа) показује колико је процентуално учешће бруто пословног вишка у промету. Овај индикатор показује зарађивачку способност предузећа и предузетника или одређене дјелатности.

Definitions of indicators

Turnover per person employed is obtained by dividing total turnover by total number of persons employed. This indicator expresses the enterprise and entrepreneur's selling capacity from a specific activity.

Value added per person employed is a basic indicator for **labour productivity** measuring. This indicator shows the amount of value added produced per person employed.

Share of value added in turnover is obtained by dividing total value added by total achieved turnover.

Labour costs per employee show the average costs of employees in certain activities and these are obtained by dividing total labour costs by number of employees, that is, by number of persons who were paid for performed work.

Profitability rate (gross operating rate) represents percentage share of gross operating surplus in turnover. This indicator shows earning capacity of enterprises and entrepreneurs or of certain activity.